

Yrd. Doç. Dr. Selahattin
Karabınar

Nezaket Güvenç

İçel İlinde Faaliyet Gösteren Bağımsız Muhasebe Meslek Mensuplarının Kültür Bazlı Muhasebe Değerleri

Yrd. Doç. Dr. Selahattin KARABINAR
Sakarya Üniversitesi, İİBF
Nezaket GÜVENÇ
Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bil. Ens.

Özet

Bu çalışmada, İçel ilinde faaliyet gösteren bağımsız meslek mensuplarının muhasebe değerlerinin hangi konumda olduğu anket yöntemiyle araştırılmıştır. Anket mevcut durumu ölçen sorular ve ideal durumu ölçen sorular olarak iki ayrı formda uygulanmıştır.

Anket verileri değerlendirildiğinde; İçel ilinde faaliyet gösteren bağımsız muhasebe meslek mensuplarının profesyonel (net bir şekilde), gizliliği esas alan, tekdüzelikten yana (net olmayan bir şekilde) ve tutucu denebilecek bir konumda olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan İçel’de faaliyet gösteren bir grup meslek mensubunun genel sonuçlara aykırı düşen değerlere sahip olduğu saptanmıştır. Mevcut duruma ilişkin ankete verilen yanıtlar ile ideal duruma ilişkin ankete verilen yanıtlar karşılaştırıldığında; mali tabloların kapsamı, standartların uygulanması, mali tablolarda daha özet bilgilerin yer alması, kendilerini ilgilendiren konularda kendilerinin karar vermek arzu ve isteğinde oldukları görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe ve kültür, muhasebe, kültür, muhasebe değerleri, İçel.

Abstract (Culture-Based Accounting Values Of Certified Public Accountant In Icel Region)

In this study, what the accounting values of Certified Public Accountant (CPA) in Icel Region is investigated using questionair method. The questionair has two section: “present situation questionair” and “ideal situation questionair”.

The results showed that the dominant accounting values of CPAs in Icel are professional, conservative, uniform and secrecy. But a group has ideas not accordance with the general results. When the compare the results of the present situation questionair to ideal situation questionair results; the context of financial statements, financial statements should contain a minimum detailed of data, accounting standards, accounting profession willing to take decisions her/himself.

Key Words: Accounting and culture, accounting, culture, accounting values, Icel.

1. Giriş

Sosyal hayatın dinamiklerinden biri de kültürdür. Böyle olunca bazı ekonomik faaliyetler ve ona yüklenen anlamlar o

toplumdaki hakim kültürden derin bir şekilde etkilenir. Ekonomik faaliyetlerin ayrılmaz bir parçası ve sosyo-ekonomik yaşamın ögesi olarak muhasebenin de bu

etkilenmeden nasibini alması son derece doğal bir olgudur. Çünkü “açık sistem” olarak muhasebe (Sevilengül; 1996:21) içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerinden sıkı şekilde etkilenir. Muhasebe bir hesaplaşma tekniğidir ve hesaplaşmada tensel ve tinsel dünyaya ait tutum ve davranışlar belirleyici rol oynar (Karabınar; 2005:44)

1. Bir ülkede muhasebenin belirleyicileri olarak pek çok etken sayılabilir ve kültür bunların başında gelir. Bütün bu faktörlerin ortaklaşa etkisi ile bir ülkedeki muhasebenin sisteminin ayırteci özellikleri ortaya çıkar. Bu faktörler; kamuya açıklanan bilginin kapsamını, muhasebe uygulamalarının şeffaflığını, üretilen bilgilerin ayrıntı derinliğini, muhasebedeki teknik uygulamaları (ölçme) ve etik konularını doğrudan etkiler (Karabınar; 2005:18).

Toplumun kültürel değerleri doğrultusunda şekillenen ve bir altkültür (muhasebeye ilişkin olarak) konumunda olan değerlere muhasebe değerleri denir. Gray tarafından 4 grup muhasebe değeri ortaya konulmuştur. Bunlar; profesyonellik-statü-koculuk, tekdüzecilik-esneklik, tutucu-iyimser ve şeffaf-gizlilik değerleridir¹.

2. Kültürün Muhasebeye Etkisini Sorgulayan Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi

Muhasebe-kültür ilişkisini inceleyen çalışmaların çoğu Hofstede (1983) tarafından ortaya atılan kültürün 4 boyutu² çerçevesinde yapılmaktadır. Fakat Hofstede'in kültüre ilişkin öne sürdüğü 4 boyut bazı bilim insanları (Baskerville; 2003) tarafından ciddi olarak eleştirilse³ de kültür gibi soyut bir kavramı bir nebze olsun somutlaştıran, işletme uygulamalarında kullanılabilir forma sokan başka bir başlangıç noktası olabilme özelliğini taşıması, muhasebe kültür ilişkisini inceleyen çoğu çalışmanın,

bu konuya öncülük eden Gray'in muhasebe değerlerini Hofstede'in sınıflamasını esas alarak yapmış olması nedeniyle bu çalışmada kültüre ilişkin açıklamalarda ağırlıklı olarak Hofstede'in kültüre ilişkin 4 boyutu esas alınmıştır. Hofstede'in 4 boyutu çerçevesinde muhasebeye ilişkin davranış kalıpları, Gray (1988) tarafından aşağıdaki tutum ve davranış biçimleri belirlenmiş ve ülkelerin muhasebe-kültür ilişkisi de bunlarla ifade edilmeye çalışılmıştır. Gray'in “*muhasebe değerleri*” adını verdiği bu değerlerin uygulamadaki durumunu ölçmek için çeşitli formatlarda anket soruları geliştirilmiştir [Chanchani and Willett; (2004), (Garcia-Sordo and Baren; 1999), (Roberts and Salter; 1999) ve (Mouritsen; 1989)].

Bu çalışmada sonuçların uluslararası düzeyde karşılaştırılabilmesi kaygısıyla (Chanchani and Willett;2004), tarafından geliştirilen anket formatı kullanılmıştır.

3. Araştırmanın Yöntemi ve İçeriği

Araştırmanın evrenini İçel ili sınırları içinde faaliyet gösteren ve İçel Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı il merkezinde 365 ve ilçelerde 107 olmak üzere toplam 472 meslek mensubu oluşturmaktadır. Bunlar içinden tesadüfen seçilen 198 kişiye anket uygulanmıştır. İlçelerde faaliyet gösteren meslek mensupları da anket kapsamına alınmıştır. Böylece ana kütleinin %41.94'üne ulaşılmıştır. Anketler yüzyüze görüşerek yapılmıştır ve SPSS 10.0 programı yardımıyla analiz edilmiştir.

Araştırmada 7'li Likert Ölçeğine sahip 17 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Fakat ankete katılanların yanıtlarında “şu anda yaptıkları ile yapmak istedikleri” noktasında ayırım yapabilmelerine olanak tanımak ve daha net yorum yapabilmek için aynı sorular 1) mevcut durumu ölçek tarzda ve 2) İdeal durumu ölçek tarzda olmak üzere iki formda sunulmuştur.

Anket verileri frekans analizi, güvenirlilik analizi ve faktör analizine tabi tutulmuştur.

¹ Ayrıntılı bilgi için bakınız (Karabınar;2005).

² Daha sonra altıya çıkarılmıştır.

³ Bu eleştirilerin ayrıntısı için bakınız: Baskerville, Rachel F. (2003), “Hofstede Never Studied Culture”, Accounting, Organizations and Society, Vol. 28, Issue: 1, January, pp. 1-14.

Yabancı bir ülkedeki araştırmalarda kullanılmış anket sorularının ülkemizde de kullanılması, ülkemiz gerçeklerini yansıtmaması ve uymaması açısından eleştirilebilir. Fakat yöneltilen sorular “her topluma özgü olmaktan” öteye her toplumda aynı olan muhasebe teknikleri ile ilgilidir. Bu teknikler evrensel muhasebe teknikleridir. Fakat bu teknikleri “toplumlara özgü” kılan şey ise bireylerin algılamaları ve onlara yükledikleri anlamdır. Böyle düşünlüğünde aynı anketi kullanmak sonuçların karşılaştırılabilirliğini artıracaktır. Bu noktada karşılaştırılabilirliği zedeleyen bir etken ise katılımcıların anket kültürü olmaktadır. Başka deyişle yöneltilen soruların *ne kadar doğru* anlaşıldığıdır.

Uygulanan anketin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı (α) kullanılarak ölçülmüştür. Bulunan α değerleri ($\alpha=0,9597$) çalışma için kullanılabilir düzeydedir. Ayrıca Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı da KMO=0.940 olarak bulunmuştur.

4. Araştırmanın Bulguları

4.1. Mevcut Durum ile İdeal Durum Arasındaki Fark ve Nedenleri

Katılımcıların mevcut duruma ilişkin sonuçların aritmetik ortalamaları ile ideal duruma ilişkin sonuçların aritmetik ortalamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-4.1: İdeal Durum ve Mevcut Durum Sonuçlarının Aritmetik Ortalamaları Tablosu

SORULAR	İDEAL DURUM	MEVCUT DURUM
1. Soru: Şüphe Durumunda Kar ve Varlıkların Değeri Düşük Gösterilmelidir (Örneğin; stoklar, menkul kıymetler, alacaklar için karşılık ayrılması)	4,3081	3,77270
2. Soru: Amortisman Kuralları Her Farklı Varlık Grubu İçin Maliye ve SPK Tarafından Belirlenmelidir	3,1111	3,00000
3. Soru: Amortisman Kuralları Her farklı Varlık grubu için TURMOB Tarafından Belirlenmelidir	3,7424	-
4. Soru: Bilanço ve Gelir Tablosu İşletme Yöneticilerinden Ziyade Kamuoyuna Yönelik Olarak Düzenlenmelidir	3,5909	3,74750
5. Soru: Muhasebe Mesleği İle İlgili Düzenlemeler Meslek Mensupları ve onların Kurduğu Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Yapılmalıdır	1,5152	2,9798
6. Soru: Cari Piyasa Değeri Tarihi Maliyetlere Göre Daha Az Yararlıdır	3,9596	-
7. Soru: Tüm Şirketlerin Mali Tabloları Tek Tip Olmalıdır	2,1869	-
8. Soru: Mali Tablolarda Minimum Düzeyde Detaylı Bilgiye Yer Verilmelidir	2,5354	3,07580
9. Soru: Bir Firmanın Mali Yapısının ve Performansının Nasıl Değerleneceğini En İyi Sadece Meslek Mensupları Bilirler	2,0556	-
10. Soru: Tarihi Maliyetler Yerine Genellikle Cari Piyasa Değeri Kullanılmalıdır	2,2323	3,38890
11. Soru: Muhasebe Politikaları (Stok değerlendirme, amortisman yöntemleri gibi) Bir Kere Belirlendikten Sonra Değiştirilmemelidir	2,5909	3,76260
12. Soru: Şirket Yöneticileri ve Sahipleri Hakkındaki Mali Tablolarda Yer Almamalıdır	4,1919	3,02530
13. Soru: Mali Tablolarda Hangi Bilgilerin Yer Alacağına En İyi Muhasebe Meslek Mensupları Karar Verebilir	2,1566	4,54550
14. Soru: Fiyatların Yükseldiği Zamanlarda FIFO Yerine LIFO Kullanılmalıdır	2,9596	3,77270
15. Soru: Mali Tablolarda Standartlaştırılmış Ayrıntılı Bilgilerin Sayısı Artırılmalıdır	3,5657	3,26770
16. Soru: Yönetimin İşletme İle İlgili Tahminleri Mali Tablolarda Yer Almalıdır	4,0202	5,08590
17. Soru: Muhasebe Meslek Mensupları Yüksek Düzeyde Etik Standartları Sürdüremelidirler	1,3182	3,60610

(-) işareti olan sorular mevcut durum anketinde bulunmayıp sadece ideal durum anketinde yer alan sorulardır.

Her iki ankete verilen yanıtlar karşılaştırıldığında 5., 8., 13., 16. ve 17. sorularda büyük farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. “5. Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır” sorusuna mevcut durum için verilen yanıtların ortalaması 2.97 iken ideal durumda ortalama 1.51 çıkmıştır. Bu sonuç; İçel ilindeki muhasebe meslek mensuplarının TURMOB dışındaki ilgili kuruluşların müdahalelerini uygun bulmadıklarını göstermektedir.

“8. Mali Tablolarda Minimum Düzeyde Detaylı Bilgiye Yer Verilmelidir.” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında; İçel ilindeki muhasebe meslek mensuplarının mali tablolarda daha özet bilgilerin yer alması gerektiğini, ayrıntılı bilgiye gerek olmadığı görüşünde oldukları söylenebilir. Bu aslında İçel ilindeki muhasebecilerin kamuya açıklanacak bilgilerin düzeyi noktasında gizliliği esas alan bir tavır içinde olduklarının göstergesidir. Gizliliğe karşı Şeffaflık değerine bakıldığında da yığılmanın gizlilikten yana olması yukarıdaki iddiayı kuvvetlendirmektedir.

“13. Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir.” sorusuna verilen yanıtlar da 5. sorudaki durumu aynı şekilde pekiştirmektedir. Şöyle ki, mevcut durumda mali tablolarda yer alacak bilgilere kendilerinin karar veremediklerini, ama kendileri karar vermek arzu ve isteğinde olduklarını görülmektedir.

“16. Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almazdır.” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında mevcut durumda yönetimle ilgili tahminlerin mali tablolarda yer almadığını, ama yer alıp almaması konusunda da kararlı olmadıkları sonucuna varılabilir. Bu sonuç muhasebecilerin yönetim muhasebesi uygulamalarına bakış açısından bir gösterge olarak da ele alınabilir. Buradan da İçel ilinde faaliyet gösteren bağımsız çalışan muhasebecilerin yönetim muhasebesi uygulamalarına uzak durduğu sonucu çıkarılabilir.

“17. Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler.” sorusuna verilen yanıtlar; mevcut durumda meslek mensuplarının standartlara sıkı ve kesin bir şekilde bağlı olup olmama noktasında kararsız olduklarını fakat aslında standartlara uymak istedikleri yönünde net bir görüş içinde olduklarını göstermektedir.

4.2. İçel İlinde Faaliyet Gösteren Bağımsız Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Değerleri

Aşağıda İçel ilinde faaliyet gösteren bağımsız muhasebe meslek mensuplarının muhasebe değerlerinin aritmetik ortalamaları verilmiştir. Bu sonuçlar ideal durumu ölçen anketin sonuçlarıdır. Çünkü mevcut durumu ölçen ankette bazı soruların yer almaması nedeniyle (bu soruların yer almama nedeni de soruların kendi doğası gereği ideali yansıtmıyor olmalarıdır) muhasebe değerlerinin dengeli ölçülemeyeceği sakıncasını gidermek amacının güdülmüş olmasıdır.

Tutuculuğa Karşı İyimserlik:	3,36
Tekdüzelikle Karşı Esneklik:	3,039
Gizliliğe Karşı Şeffaflık:	3,584
Profesyonelliğe Karşı	
Statükoculuk:	1,761

Bu sonuçlara göre İçel ilinde faaliyet gösteren bağımsız muhasebe meslek mensuplarının profesyonel (net bir şekilde), gizliliği esas alan, tekdüzelikten yana (net olmayan bir şekilde) ve tutucu denebilecek bir konumda olduğu sonucuna varılabilir. Her bir muhasebe değerine ilişkin ankete verilen yanıtlar ayrıntılı olarak aşağıda ele alınmıştır.

4.2.1 Tutuculuğa Karşı İyimserlik

Bu muhasebe değeri ile; serbest meslek mensuplarının uygulamalarında tutucu mu yoksa esnek mi davrandıkları ölçülmeye çalışılmıştır. Tutuculuk; gelecekte karşılaşılması olası olaylar ve bunların getireceği belirsizlikler karşısında; iyimserlik ve risk alma yönünde davranmak yerine daha

ihtiyatlı davranarak olayların en kötüsüne hazırlıklı olma olarak (muhasabedeki muhafazakarlık ilkesi bağlamında) olarak açıklanabilir. Ankette bu değerlerin ölçül-

mesini amaçlayan sorular 1., 6., 10. ve 14. sorulardır.

Tablo 4.3: “Tutuculuğa Karşı İyimserlik” Değeri Frekans Dağılımları

	Oranlar						
	1	2	3	4	5	6	7
Şüphede durumda kar ve varlıkların değeri düşük gösterilmelidir	16,7	13,6	13,6	10,1	5,1	6,1	34,8
Cari piyasa değeri tarihi maliyetlere daha az yararlıdır	13,1	12,1	20,2	22,2	5,1	7,1	29,2
Tarihi maliyetler yerine genellikle cari piyasa değeri kullanılmalıdır	46	24,7	12,1	8,6	0,5	2	6,1
Fiyatların yükseldiği zamanlarda LIFO yerine FIFO kullanılmalıdır	29,8	15,2	20,2	17,2	7,6	2	8,1

Tutuculuk ya da karşıtı olan iyimserliğin ortaya çıkarılması için sorulan soruların aritmetik ortalaması 3.36 çıkmıştır. Bu sonuç; Tutuculuğa Karşı İyimserlik değerinin kararsızlığa çok yakın olmakla birlikte (az da olsa) tutuculuk yönünde bir eğilim olduğunu göstermektedir. Genel sonuç böyle olmasına karşın, 6. ve 10. sorulara verilen yanıtlara bakıldığında iyimserlik yönünde bir eğilim gözlenmektedir. Bu çelişkili durum aslında, İçel ilindeki muhasebe meslek mensuplarının kendi aralarında iki ayrı gruba ayrıldığını gösterir. Tarihi maliyetler yerine cari piyasa değerinin kullanılması noktasındaki yığılmanın bir nedeni de ülkemizde uzun yıllar yaşanan enflasyon nedeniyle muhasebe rakamlarının anlamsızlaşmış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

7. ölçekteki yoğunluk; dikkate değer bir kısım meslek mensubunun iyimserlikten yana tavır sergilediğini göstermektedir. Ancak bunların yaş, cins ve mesleki kıdemlerinin ne olduğu bilinmemektedir. Meslek mensupları genel olarak biraz tutucu görülmeyle birlikte iyimserlik taraftarı olan azımsanmayacak bir kesimin de varlığı söz konusudur. Meslek mensuplarının bu tutucu tavrının uygulanmakta olan sistemden ve yıllardır alışlagelmiş uygulamaların sürdürülmesi düşüncesinden de kaynaklandığı düşünülebilir.

Genel olarak sonuçlara bakıldığında; Tutuculuk olgusunun değişen uygulamalar ve mesleğe yeni başlayan meslek mensupları nedeniyle de giderek iyimserliğe doğru

bir kayma göstermekte olduğu düşünülebilir.

4.2.2. Tekdüzelığe Karşı Esneklik

Meslek mensuplarının alışılageldikleri (nerdeyse kemikleşmiş) standart uygulamaların mı yoksa her alanda olduğu gibi muhasebe mesleğinde de hızla kendisini hissettiren (artan ve keskinleşen rekabetin de etkisiyle) gelişim, değişim ve buna bağlı olarak esnek yaklaşımların ön plana çıkıp çıkmadığı ölçülmeye çalışılmıştır. Bu değeri ölçmek üzere ankette yer alan 2., 3., 7., 11. ve 15. sorular kullanılmıştır.

Rekabetin gerektirdiği faydalı bilgi üretmeyi becerebilen esnek ve daha önemlisi mesleki kuruluşlar tarafından düzenlenmiş kurallar ve bunlara bağlı uygulamalar söz konusudur. Sonuçların aritmetik ortalamasının 3.039 olması uygulamalarda tekdüzelik eğilimin olduğunu göstermektedir. Meslek mensupları ankete verdikleri cevaplarla alışılageldikleri uygulamaların devamı yönünde görüş bildirmişlerdir. Genel görüşün tekdüzelikten yana olduğu, fakat ayrı bir grup olarak ele alınabilecek bir kısım meslek mensubunun esneklikten yana olduğu görülmektedir. Sonuçların esneklikten yana çıkmamasının birkaç nedeni olabilir. Bu nedenlerden birisi uygulanması ve uyulması zorunlu kuralların varlığıdır. Bu kuralların başında gelen Tekdüzen Hesap Planı meslek mensuplarının tekdüzeci olması yönündeki en önemli etkenlerden biri olarak görülmektedir. Bir diğer neden; meslek mensuplarının alışa-

geldikleri uygulamalara devam etmenin kendi işlerini daha da kolaylaştıracağını düşünmeleri olduğu söylenebilir. Sonuçların böyle çıkmasında ülkemizdeki “vergi

için muhasebe” anlayışının yaygın olması etkili olmuştur.

Tablo: 4.4: Tekdüzelğe karşı Esneklik Değerinin Frekans Dağılımı Tablosu

	Oranlar						
	1	2	3	4	5	6	7
Amortisman kuralları her farklı varlık grubu için Maliye ve SPK tarafından belirlenmelidir	43,4	112,6	11,1	4	2	4,5	22,2
Amortisman kuralları her farklı varlık TURMOB tarafından belirlenmelidir	31,3	13,6	9,1	6,6	4,5	4,5	30,3
Tüm şirketlerin mali tabloları tek tip olmalıdır	65,7	10,6	5,1	1,5	2,5	4,5	10,1
Muhasebe politikaları bir kere belirlendikten sonra değiştirilmemelidir	50,5	14,1	9,6	6,6	4	3	11,6
Mali tablolarda standartlaştırılmış ayrıntılı bilgilerin sayısı artırılmalıdır	15,8	16,2	11,6	16,2	7,1	12,1	10,6

4.2.3. Gizliliğe Karşı Şeffaflık

Gizlilik ve bunun karşıt değeri olan şeffaflığın ölçümü için ankette yer alan 4., 8., 12. ve 16. sorular kullanılmıştır.

Gizliliğe karşı şeffaflık değeri; yapılan uygulamaların kamuoyuna duyurulmasına açık olma veya bunun tersi bir durum olarak yorumlandığında ankete verilen yanıtlara bakıldığında; İçel'deki meslek mensuplarının iki uç grupta kümelenildiği görülür. Bir grubun şeffaflıktan yana olduğunu söylemek mümkündür. Diğer gruptakiler ise; mali tabloları kamuoyunu aydınlatma aracı olmak yerine işletme içi bilgi kaynakları veya yasal yükümlülüklerden kaynaklanan bir zorunluluk olarak görme eğiliminde oldukları için gizlilikten yana tavır almışlardır. Bu durumun işletmeler arası rekabet nedeniyle de olduğu düşünülebilir. Bu değere yönelik soruların aritmetik ortalaması 3.58'dir. Bu nokta karar-

sızlık noktasına denk düşmektedir. Fakat bu değeri ölçen soruların ayrıntısına inildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Şeffaflık isteği belirten 6. ve 7. ölçekteki yoğunluk da dikkate değerdir.

Sonuç olarak genel tabloya iki aşırı uçta toplanma görülmektedir. Fakat yine çoğunluk gizlilikten yana görüş bildirmiştir. Buradan yola çıkılarak meslek mensupları arasında gizlilik ve şeffaflık taraftarları sayı bakımından birbirlerine yakın değerlerde görülmektedirler. Bu da genel ortalamanın tam ortada çıkmasına neden olmuştur.

4.2.4. Profesyonelliğe Karşı Statükoculuk

Profesyonelliğe karşı statükoculuk değeri anketteki 5., 9., 13. ve 17. sorularla ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo-4.5.: “Gizliliğe Karşı Şeffaflık” Değeri Frekans Dağılımları Tablosu

	Oranlar						
	1	2	3	4	5	6	7
Bilanço ve gelir tablosu işletme yöneticilerinden ziyade kamuoyuna yönelik olarak düzenlenmelidir	35,9	13,1	7,6	5,6	3	7,1	27,8
Mali tablolarda minimum düzeyde Detaylı bilgiye yer verilmelidir	44,7	25,3	9,1	1	2,5	6,1	11,1
Şirket yöneticileri ve sahipleri hakkındaki bilgiler mali tablolarda yer almamalıdır	34,3	10,1	6,6	6,1	6,1	3	33,3
Yönetimin işletme ile ilgili tahminleri mali tablolarda yer almalıdır	22,2	11,1	17	7,6	4	9,6	28,3

Günümüzde her alanda olduğu gibi muhasebe mesleğinde de profesyonel bir yaklaşımın hakim olması beklenmektedir. Yenilik ve değişime açık, yasal yükümlülükleri de kapsayan fakat onu aşan bir muhasebe anlayışını da beraberinde getirecek olan profesyonel yaklaşımların benimsenmesi meslek mensuplarını mesleklerinde ve kamuoyunun gözünde daha iyi bir konuma getirecektir.

Aşağıdaki tablolardan da görüleceği üzere her ne kadar mevcut uygulamalar statükocu gibi görünse de meslek mensupları arasında profesyonellik düzeyinin yükselmekte olduğu gözlenmektedir.

Bunu ortalama değere baktığımızda da görmekteyiz. Ortalama değer 1.761 çıkması profesyonel yaklaşımın büyük bir çoğunluk tarafından benimsendiğini göstermektedir.

Meslek mensuplarının büyük çoğunlukla hemfikir oldukları muhasebe değeri profesyonellik olarak kendisini göstermektedir.

Profesyonel yaklaşımda önemli bir yeri olan meslek etiği ve bunun sürdürülmesi konusunda meslek mensupları tam bir fikir birliği içinde bulunmaktadırlar. Bu fikir birliği de ortalama değere profesyonellik yönünde önemli bir katkı yapmaktadır. Yılların ve sistemin getirdiği statükocu yaklaşımın yerini profesyonelliğe bırakmasının muhasebe mesleğinin güvenilirliği ve saygınlığı açısından da olumlu etkilere sebep olması beklenmektedir.

Diğer mesleklerde olduğu gibi muhasebe mesleğinde de profesyonelliğin hakim olması istenen ve beklenen bir sonuçtur.

Tablo-4.6.: “Profesyonelliğe Karşı Statükoculuk” Değeri Frekans Dağılımları Tablosu

	Oranlar						
	1	2	3	4	5	6	7
Muhasebe mesleği ile ilgili düzenlemeler meslek mensupları ve onların kurduğu kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmalıdır	80,8	9,1	4	0,5	0,5	1	4,5
Bir firmanın mali yapısının ve performansının nasıl değerlendirileceğini en iyi sadece meslek mensupları bilirler	50,5	25	12,6	1	4	3,5	3
Mali tablolarda hangi bilgilerin yer alacağına en iyi muhasebe meslek mensupları karar verebilir	54,5	24	6,1	2	3	2	8,6
Muhasebe meslek mensupları yüksek düzeyde etik standartları sürdürmelidirler	80,8	12	5,1	1	0,5	1	0

5. Sonuç ve Öneriler

Katılımcıların mevcut duruma ilişkin sorulara verilen yanıtları ile ideal duruma ilişkin sorulara verilen yanıtları karşılaştırıldığında; İçel ilindeki meslek mensuplarının, TURMOB dışındaki ilgili kuruluşların müdahalelerini uygun bulmadıklarını, mevcut durumda mali tablolarda yer alacak bilgilerin kapsamına kendilerinin karar veremediklerini, ama kendileri karar vermek arzu ve isteğinde oldukları, mali tablolarda kamuya açıklanacak bilgilerin ayrıntılı olmaması gerektiği yönünde görüşe sahip oldukları, mevcut durumda yönetimle ilgili tahminlerin mali tablolarda yer almadığını, yer alıp almaması konusunda da kararlı görünmediklerini, mevcut durumda meslek mensuplarının stan-

dartlara sıkı ve kesin bir şekilde bağlı olup olmama noktasında kararsız olduklarını fakat aslında standartlara uymak istediklerini göstermektedir.

İçel ilinde faaliyet gösteren bağımsız muhasebe meslek mensuplarının profesyonel (net bir şekilde), gizliliği esas alan, tekdüzelikten yana (net olmayan bir şekilde) ve tutucu denebilecek bir konumdadır.

İçel'deki muhasebe meslek mensupları içindeki bir kesimin, anketin genel sonuçlarına aykırı bir tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Şöyle ki; genel sonuçlar tekdüzelikten yana bir konumlanma gösterirken bir grup meslek mensubu esneklikten yana tutum sergilemektedir. Aynı sonuç profesyonellik hariç diğer muhasebe

değerlerinde de ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmanın en çarpıcı sonuçlarından birisi de, mesleğe giriş sınavının meslek mensuplarını daha iyi noktalara çektiğidir. Mesleğe yeni girenler klasik muhasebecilik anlayışının ötesine geçmektedirler. Özellikle cari maliyetler konusunda sorulara verilen yanıtların dağılımı bunu açık şekilde ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın aynıısı Sakarya ilindeki muhasebeciler üzerinde yapılmış, yukarıdaki sonuçlara benzer sonuçların çıkması iddiayı desteklemektedir.

Bu çalışmanın sonuçları, İçel ilinin sosyo-kültürel değerlerinin boyutlarının neler olduğunu ortaya çıkaran bir araştırma ile birlikte yorumlanması ile daha anlamlı ve kullanışlı olabilir.

KAYNAKÇA

Baskerville, Rachel F., (2003), "Hofstede Never Studied Culture", Accounting, Organizations and Society, Vol. 28, Issue: 1, January, pp. 1-14.

Chanchani, Shalin, ve Roger Willett, (2004), "An Empirical Assessment of Gray's Accounting Value Constructs", The

International Journal of Accounting, Vol. 39, Issue: 2, pp. 125-154.

Garcia-Sordo, Juan B. ve Adrian Wong Baren, (1999), "National Culture and Preference for Alternate Accounting Controls USA vs Mexico", International Marketing Review, Vol. 16, No. 4/5, pp. 314-325.

Geert, Hofstede, (1994) "Cultures and Organizations-Software of the Mind-Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival", HarperCollins Publishers, Great Britain.

Hofstede, Geert, (1983), "The Cultural Relativity of Organizational Practices and Theories", Journal of International Business Studies, Volume: 14, Issue: 2, Fall, pp. 75-89.

Karabınar, Selahattin, (2005), **Kültür-Muhasebe Etkileşimi Açısından Muhasebe İklimi - Muhasebeye Kültürel Bakışlar**, 1.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara

Mouritsen, Jan, (1989), "Accounting, Culture and Accounting-Culture", Scandinavian Journal of Management, Vol. 5, No. 1, pp. 21-47.

Roberts, Clare B. and Stephen B. Salter, (1999), "Attitudes Towards Uniform Accounting: Cultural or Economic Phenomena?", Journal of International Financial Management and Accounting, Vol. 10, No. 2.

Sevilengül, Orhan, (1996), **Genel Muhasebe-Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Uyumlu**, Gazi Kitabevi, V. Baskı, Ankara.

Nüfusa Göre Ev Sahipliği Oranı (%)				İnternet Kullanma Oranı			
Ülke	Ev sahiplerinin nüfusa oranı (%)	Ülke	Ev sahiplerinin nüfusa oranı (%)	Ülke	Kullanıcı Sayısı	Ülke	Kullanıcı Sayısı
İrlanda	83	Belçika	65	ABD	185.550	İtalya	25.530
İtalya	78	Japonya	60	Çin	99.800	Fransa	25.470
Avustralya	69	İsveç	60	Japonya	78.050	Brezilya	22.320
İngiltere	69	Fransa	54	Almanya	41.880	Rusya	21.230
Finlandiya	67	Danimarka	53	Hindistan	36.970	Kanada	20.450
Kanada	67	Hollanda	49	İngiltere	33.110	Meksika	13.880
ABD	65	Almanya	43	Güney Kore	31.670+	İspanya	13.440

Referans, Ekim 2005 – Kaynak: Computer Industry Almanac